

آزمون علمی بلاغت - جواهر و درر - مرحله اول

توجه: لطفاً با دقت به سؤالات پاسخ دهید. (هر چهار پاسخ غلط، یک نمره منفی دارد)

۱. يجب فی ضمیر الغائب أن يعود علی ما تقدّم إمّا معنّاً سیاقاً نحو و إمّا معنّاً ضمناً و إمّا لفظاً.

- أ. ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ □ ب. ﴿اعْدِلُوا هَوًّا قَرِيبًا لِلتَّقْوَى﴾ □ ج. ﴿فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى﴾ □ د. ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ □

۲. غرض از تعریف «مسندألیه به موصولیه» در کدام گزینه «تعظیم» نیست؟

- أ. إن الذي سَمَكَ السماءَ بَنَى لنا / بيتاً دَعَانَهُ أعزُّ و أطول □
ج. و الذي حارت البريةُ فيه / حيوانٌ مُسْتَحْدَثٌ من جَمَادٍ □
ب. رسید در غم عشقش به حافظ آنچه رسید / که چشم زخم زمانه به عاشقان مرساد □
د. ﴿فَعَشِيَهُمْ مِنْ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ﴾ □

۳. غرض از تنکیر مسندالیه در آیه ﴿لَوْ كُنَّا لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قَتَلْنَاهُمْ﴾ چیست؟

- أ. قصد الإفراد □ ب. قصد الحقيقة و الجنس □ ج. التكنير □ د. التقليل □

۴. «مقصور علیه» در عبارت: «إنما جآنى من أكرمته يوم الجمعة أمام الأمير» چیست؟

- أ. الأمير □ ب. أمام الأمير □ ج. ضمير منصوبى «أكرمته» □ د. «من» □

۵. در کدام عبارت قصر صفت بر موصوف به کار نرفته است؟

- أ. ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ هَلَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ﴾ □
ج. امام سجاد عليه السلام: «فلا حول لنا إلا بقوتك و لا قوة لنا إلا بعونك» □
ب. ﴿لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ﴾ □
د. ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ □

۶. غرض تقدیم «مسند» در کدام عبارت: «التنبیه من أوّل الأمر على أنه خبر لا نعت» نیست؟

- أ. ﴿فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّخِذُوا﴾ □
ج. و من نكد الدنيا على الحر أن يرى / عدواً له ما من صداقته بد □
ب. له همٌّ لا منتهى لكبارها □
د. ﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ﴾ □

۷. غرض تعریف «مسندألیه به اسم اشاره» در کدام عبارت غلط است؟

- أ. أمير المؤمنين: «ألا و إن هذه الدنيا التي أصبحت تمنونها و ترغبون فيها... ليست بداركم» □
ب. ﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾: التنبیه على أن المشار إليه المعقَّب بأوصاف جدير لأجل تلك الأوصاف بما يذكر بعد اسم إشارة □
ج. ﴿فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ﴾: التحقير □
د. «هذا الذي تعرف البطحاء و طأته / و البيت تعرفه و الحل و الحرم»: التعظيم □

۸. در کدام عبارت برای فهم مقصور و مقصور علیه به قرائن رجوع می شود؟

- أ. المعلمون، المشفقون □ ب. المعلمون، المعلمون المشفقون □ ج. المعلمون المشفقون، المعلمون □ د. العالم على □

۹. با توجه به احکام «إنما» و نفی و استثنا، در کدام عبارت «تنزیل» (عدول از مقتضای ظاهر به مقتضای حال) رخ نداده است؟

- ا. ﴿إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ﴾ □
 ب. قول المنافقين: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُضِلٌّ﴾ □
 ج. ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾ □
 د. ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ﴾ □

۱۰. کدام یک از اقسام قصر هم در قصر صفت و هم در قصر موصوف بر صفت وجود دارد؟

- ا. فقط قصر افراد و قلب □
 ب. فقط قصر قلب و تعیین □
 ج. فقط افراد □
 د. قصر افراد و قلب و تعیین □

۱۱. با توجه به احکام قصر کدام گزینه صحیح است؟

- ا. التقديم يدل على القصر بالوضع اللغوي □
 ب. المقصور عليه مع «لا» و «بل» و «لكن» هو المذكور قبلها □
 ج. المقصور عليه مع «لا» و «بل» و «لكن» هو المذكور بعدها □
 د. إن القصر بنوعيه يقع بين المبتدأ والخبر و بين الفعل والفاعل أو المفعول أو الحال و لا يقع القصر مع المفعول معه □

۱۲. غرض از تعریف مسند إليه به اضافه در قول جعفر بن علیه (وقتی که در مکه زندانی بود): «هَوَايَ مَعَ الرَّكْبِ الْيَمَانِيِّنَ مُصْعِدٌ / جَنِيبٌ وَ جُثْمَانِي بِمَكَّةَ مُوْتَقٌ» چیست؟

- ا. تحقیر مضاف □
 ب. اختصار □
 ج. تحقیر مضاف إليه □
 د. تعظیم مضاف □

۱۳. غرض تنکیر مسند در آیه ﴿قُلْ هُوَ الَّذِي آمَنُوا هَدَىٰ وَ شَفَاءٌ﴾ چیست؟

- ا. التکثیر □
 ب. الدلالة على الحصر و التخصيص □
 ج. الدلالة على التعميم □
 د. إفادة التفخيم □

۱۴. قصر در کدام عبارت حقیقی است؟

- ا. ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ □
 ب. إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فِي قِصْرِ الْإِفْرَادِ □
 ج. جز آستان توام در جهان پناهی نیست / سر مراد به جز این در حواله گاهی نیست □
 د. ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾ □

* هو كون الجملة الثانية جواباً عن سؤال يفهم من الجملة الأولى.

۱۵. تعریف فوق، تعریف کدام یک از مواضع فصل است؟

- ا. کمال الاتصال □
 ب. شبه کمال الانقطاع □
 ج. شبه کمال الاتصال □
 د. التوسط بین الکمالین □

۱۶. نوع موضع فصل در کدام گزینه غلط است؟

- ا. أقول له ارحل لا تقيم عندنا / و إلاً فكن في السرّ و الجهر مسلماً (شبه کمال الانقطاع) □
 ب. و قال رائدهم أرسوا نزاولها (کمال الانقطاع) □
 ج. ﴿وَإِذْ قَالُوا آمَنُوا قَالُوا آمَنُوا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤْنَ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ﴾ (التوسط بین الکمالین) □
 د. ﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالِ الْأَوَّلُونَ﴾ قَالُوا إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا إِنَّا لَبَعُوثُونَ﴾ (کمال الاتصال) □

۱۷. با توجه به احکام فصل و وصل کدام مطلب صحیح است؟

- أ. شرط العطف بالواو أن يكون بين الجملتين جامع باعتبار المسند أو المسند إليه ☐
- ب. يجب فصل الجملة الحالية إذا كان فعلها مضارعاً منفيّاً بـ«ما» ☐
- ج. يجب وصل الجملة الحالية إذا كان فعلها مضارعاً منفيّاً بـ«لا» ☐
- د. يجب فصل الجملة الحالية إذا كان فعلها ماضياً تالياً «إلا» ☐

۱۸. غرض تأکید در آیه «فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ» چیست؟

- أ. دفع توهم مجاز گویی ☐
- ب. صرف تقریر و تحقیق مفهوم متبوع ☐
- ج. توضیح متبوع ☐
- د. کشف از حقیقت متبوع ☐

۱۹. کدام گزینه از اغراض استفاده از ضمیر فصل نمی‌باشد؟

- أ. تخصیص ☐
- ب. صرف تأکید حکم ☐
- ج. تقریر و ایضاح ☐
- د. تمیز خبر از تابع ☐

۲۰. در کدام گزینه به جای «إذا» شرطیه از «إن» شرطیه استفاده شده است؟

- أ. إِنْ تَجْتَدِ تَصِلْ مَا تُرِيدُ ☐
- ب. «لَئِنْ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مِتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ» ☐
- ج. إِنْ كُنْتَ مِنْ تُرَابٍ فَلَا تَفْتَخِرْ ☐
- د. «إِنْ تُصِيبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطْرِئْ وَابُوسَى وَمَنْ مَعَهُ» ☐

۲۱. کدام گزینه بیانگر اخراج کلام بر خلاف مقتضای ظاهر در آیه «وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأُمْرِ لَعَنَ اللَّهُ» می‌باشد؟

- أ. استعمال فعل مضارع به جای ماضی ☐
- ب. استعمال «لو» به جای إن شرطیه ☐
- ج. استعمال «لو» برای ماضی استمراری ☐
- د. استعمال «لو شرطیه» برای امر قطعی الوقوع ☐

۲۲. علت حذف مفعول در آیه «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» چیست؟

- أ. مشخص بودن مفعول ☐
- ب. خلاصه کردن کلام ☐
- ج. بیان بعد از ابهام ☐
- د. تنزیل متعدی به منزله لازم ☐

۲۳. نوع تشبیه در بیت «ترجو النجاة و لم تسلك مسالكها / إن السفينة لا تجرى على اليبس» چیست؟

- أ. ضمنی ☐
- ب. بلیغ ☐
- ج. معقول به معقول ☐
- د. مقلوب ☐

۲۴. در آیه «إِذْهُمَا فِي الْغَارِ» چه نوعی از «أل» به کار رفته است؟

- أ. عهد حضوری ☐
- ب. عهد علمی ☐
- ج. عهد صریحی ☐
- د. عهد ذهنی ☐

۲۵. در تشبیه معقول به محسوس یا بالعکس، مراد از اصطلاح «محسوس» چیست؟

- أ. آنچه با حواس ادراک می‌شود. ☐
- ب. آنچه با حواس ظاهر یا قوه خیال درک می‌شود. ☐
- ج. آنچه با یکی از قوای ادراکی درک می‌شود. ☐
- د. آنچه با غیر قوه عقل درک می‌شود. ☐

۲۶. کدام گزینه تشبیه مفرد مطلق به مفرد مقید است؟

- ا. الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ □
 ب. اهل الدُّنْيَا كَرَكِبٍ يُسَارُ بِهِمْ وَ هُمْ نِيَامٌ □
 ج. «جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا» □
 د. إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدَثِ كَالْأَرْضِ الْخَالِيَةِ □

۲۷. نوع تشبیه به کار رفته در شعر «العُمرُ و الإنسانُ و الدُّنْیا هم / كالظِّلِّ فی الإقبال و الإدبار» چیست؟

- ا. ملفوف □
 ب. مفروق □
 ج. جمع □
 د. تسویه □

۲۸. کدام گزینه مثال تشبیه تمثیل است؟

- ا. مثل أهل بيتی کسفينة نوح □
 ب. إنَّ الحسین مصباح الهدی و سفينة النجاة □
 ج. «وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ» □
 د. «مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَبِيلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ» □

۲۹. در کدام گزینه تشبیه بر مبالغه بیشتری دلالت می‌کند؟

- ا. «أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ» □
 ب. «وَحُورٌ عَيْنٌ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ» □
 ج. «إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لَوْلَوْ أَمْثُورًا» □
 د. «فَجَعَلَهُمْ كَعْضَفٍ مَأْكُولٍ» □

۳۰. کدام گزینه دارای تشبیه بلیغ است؟

- ا. «إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ» □
 ب. «لَتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ» □
 ج. «وَمَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ» □
 د. «مَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ» □

۳۱. کدام گزینه درباره تشبیه موجود در بیت «فإن تفق الأنام و أنت منهم / فإنَّ المسك بعض دم الغزال» صحیح است؟

- ا. غرض تشبیه: بیان امکان حال مشبه است □
 ب. جای طرفین تشبیه عوض شده است □
 ج. کاف تشبیه در تقدیر است □
 د. تشبیه مؤکد است □

۳۲. کدام گزینه درباره نوع تشبیه در آیه «فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُخِضُّوا خَاوِيَةً» صحیح است؟

- ا. مرسل مجمل □
 ب. مرسل مفصل □
 ج. مؤکد مجمل □
 د. مؤکد مفصل □

۳۳. نوع تشبیه در کلام امیرالمؤمنین (ع) «صاحب السلطان كراكب الأسد يغبط بموقعه و هو أعلم بموضعه» چیست؟

- ا. غیر البلیغ □
 ب. مؤکد □
 ج. تمثیل □
 د. مقلوب □

۳۴. کدام گزینه درباره تشبیه موجود در شعر «مردم به روی زیبات / از بس که دل سپردند / شد دفتر امانات» صحیح است؟

- ا. مفصل مؤکد ☐ ب. مجمل مؤکد ☐ ج. مفصل مرسل ☐ د. مجمل مرسل ☐

۳۵. کدام یک از عیوب فصاحت، با مراد متکلم ارتباط مستقیم دارد؟

- ا. تنافر حروف ☐ ب. تعقید معنوی ☐ ج. ضعف تألیف ☐ د. مخالفت با قیاس صرفی ☐

۳۶. کدام گزینه به طور مطلق صحیح است؟

- ا. هر چه متن دارای آرایه‌های ادبی بیشتری باشد، اثرگذارتر است ☐
 ب. مقتضای حال، آن صورت مخصوصی از کلام است که حال خطاب آن را می‌طلبد ☐
 ج. کسی که سخنی بر زبان جاری نمی‌کند، نمی‌تواند به فصاحت یا بلاغت متصف شود ☐
 د. تکرار و استفاده از واژه‌های مترادف از ویژگی‌های اسلوب علمی است ☐

۳۷. بنابر نظر مصنف، ملاک صدق خبر چیست؟

- ا. مطابقت نسبت کلامیه با نسبت خارجی ☐
 ب. مطابقت نسبت کلامیه با نسبت ذهنیه ☐
 ج. مطابقت نسبت کلامیه با اعتقاد مخاطب ☐
 د. مطابقت نسبت ذهنیه با اعتقاد مخاطب ☐

۳۸. قد تخرج أدوات النداء عن المعنى الأصلي إلى معان أخرى تستفاد من القرائن منها: كقولك لمن أقبل يتظلم: يا مظلوم.

- ا. الندبة ☐ ب. الإغراء ☐ ج. الزجر ☐ د. الاستغاثة ☐

۳۹. در کدام آیه، می‌تواند لازم فایده خبر اراده شده باشد؟

- ا. ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ☐
 ب. ﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾ ☐
 ج. ﴿وَمَاهِدِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا الْهَوَىٰ وَالْعَبْءُ﴾ ☐
 د. ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كَرْهٌ لَّكُمْ﴾ ☐

۴۰. قد تخرج صيغة الأمر عن معناها الأصليّ تستفاد من سياق الكلام و قرائن الأحوال؛ منها: نحو كونوا حجارة أو حديدًا.

- ا. التهديد ☐ ب. التعجيز ☐ ج. الإهانة ☐ د. التسخير ☐

۴۱. تأکید کدام خبر، واجب است؟

- ا. ابتدایی ☐ ب. طلبی ☐ ج. انکاری ☐ د. طلبی و انکاری ☐

۴۲. در آیه «ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمِثُّونٌ» چه تنزیلی رخ داده است؟

- ا. تنزیل العالم منزلة المنکر ☐ ب. تنزیل خالی الذهن منزلة المنکر ☐ ج. تنزیل العالم منزلة السائل ☐ د. تنزیل المنکر منزلة العالم ☐

۴۳. با توجه به مدلولات جمله خبریه اسمیه و فعلیه کدام گزینه غلط است؟

- ا. قد تفید الجملة الاسمیة الاستمرار الثبوتی ☐ ب. قد تفید الجملة الفعلیة الاستمرار التجددی بشرط كونها خبراً عن مبتدأ ☐
ج. إفادة الجملة الفعلیة الاستمرار التجددی بمعونة القرائن لا بحسب الوضع ☐ د. الجملة الاسمیة إذا كان خبرها جملة فعلیة فهي كالجملة الفعلیة ☐

۴۴. در عبارت «هَلْ الْأَزْمَنُ اللَّاتِي مَضَيْنَ رَوَاجِعُ» کدام گزینه نمی تواند غرض از استفهام باشد؟

- ا. الاستبطاء ☐ ب. التمني ☐ ج. التحسُّر ☐ د. النفي ☐

۴۵. کدام ویژگی از ویژگی های تأثیرگذار در اسلوب خطابی نیست؟

- ا. قوّة الحجّة و البرهان ☐ ب. منزلة الخطیب فی نفوس سامعیه ☐ ج. كثرة المجاز و التشبيهات ☐ د. نبرات صوت الخطیب ☐

۴۶. در کدام عبارت «استفهام» برای «طلب تصدیق» است؟

- ا. أ زیداً ضربت أم عمراً؟ ☐ ب. من ضربت؟ ☐ ج. متى ضربت زیداً؟ ☐ د. أ ضربت زیداً أم لا؟ ☐

۴۷. در عبارت «إِنَّ هَذَا لَهَوُ الْقَصَصِ الْحَقُّ» چند لفظ دالّ بر تأکید به جمله اصلی افزوده شده است؟

- ا. یک ☐ ب. دو ☐ ج. سه ☐ د. چهار ☐

۴۸. با توجه به حالت مسندآلیه کدام عبارت صحیح است؟

- ا. ما أنا قلت هذا و لا غیری ☐ ب. ما أنا رأیت أحدأ ☐ ج. ما أنا ضربت إلأ زیدأ ☐ د. ما أنا رأیتُ عمرأ ☐

۴۹. علت عدم فصاحت بیت «از عدالت نبود دور گرش پرسد حال / پادشاهی که به همسایه گدایی دارد» چیست؟

- ا. تعقید لفظی ☐ ب. تعقید معنوی ☐ ج. ضعف تألیف ☐ د. عدم فصاحت مفردات ☐

۵۰. موارد زیر بعضی از اغراض نکره آوردن مسندآلیه هستند. در کدام مورد مثال زده شده، غلط است؟

- ا. قصد النوعیة؛ نحو «لکلّ داء دواء» ☐ ب. التکثیر؛ نحو «ورضوان من الله أكبر» ☐
ج. قصد الإفراد؛ نحو «ویل أھون من ویلین» ☐ د. التعظیم؛ نحو «له حاجب عن کلّ أمر یشینه» ☐